

ШУМАДИНКА,

ЛИСТЪ ЗА

КНЪИЖЕВНОСТЬ, ЗАБАВУ И НОВОСТИ.

Учредникъ и издатель Любомиръ П. Ненадовићъ.

ТЕЧ. IV.

Овай листъ излази вторникомъ и петкомъ. Цѣна му е за три мѣсеца 4 цванцика.

№ 52.

АЙДУЧКИ СВАТОВИ

У Земуну у Типографіи г. I. К. Сопрона печатаю се: „Песме Ђорѣа Малетића књ. II.“ — Дугачкій стихотворный саставъ, подъ именемъ *Сватови*, испуњава све листове поменуте књиге. О томе саставу нека намъ дозволе и г. сачинитель и читательи, да у овомъ листу неколико речій проговоримо. Мы ћемо исто дѣло у одномъ читательима представити, да оно пре само одъ нѣх пресуду иште, него што ћемо одъ свое стране исту изречи. — Мы смо уверени, да ће нашъ читаюћий светъ, кои тако жельно и тако дуго изгледа на какавъ умный производъ г. Малетића, примити овай саставъ съ одушевлѣнїемъ, и да ће за любовь оваквогъ плода опростити свое старомъ пѣснику тако дуго ћутанъ.

Ко е читао нѣгове до сада изишавше пѣсме, ко е читао нѣгова *три побратима*, тай ће заиста и у овомъ саставу познати оногъ истогъ пѣсника, и за оне, кои су се одъ 15 година навикли на нѣговъ сада тако штедљивъ гласъ, небы требало никаквогъ подписа на овой књизи, они бы га одма у првой врсти познали.

Предметъ овогъ састава узео е сачинитель по народной причи, изъ оногъ несрећногъ времена кадъ су се у Србији найвѣћа осећали ланци робства. Читавъ саставъ разделѣнъ е у три велике песме. У свима владао е пѣсникъ по својој воли съ чувствама читателя свога: у неколико врстїи и сневесели и разрадуе човека, готово на едной истой страни навжи се читатель одъ стра и разнѣжи се приятносћу. Кадъ човекъ овай читавъ саставъ прочита, неможе га ни чему приличнїемъ уподобити, него оногъ пролѣтногъ ютру, када часъ грми, часъ киша иде, часъ сунце осїа, часъ ветаръ дува, па онда опеть тишина буде.

Пѣсникъ е одма съ почетка извео свогъ читателя у онай предѣлъ, гдѣ айдуци съ осталимъ селянима весело проводе ђурђев-данъ:

Знате л' место узвишено

Покрай бурне Мораве,

Где брежуљци оваћени

На равници бораве.

Кодъ Крушевца града бела

Знате л' село Јенку,

Што е у шумѣ, друге свое,

Сену слади велику!

Ту колевка бѣша греха,
Што обори громове,
И опусти некадъ србске
Песмородне долове.
Ту е оно страшно гроблѣ,
Што прогута радости,
А насели грозне страве,
Беду, тугу жалости.
Ту се некадъ—а не давио—
Празновао ђурђев-данъ,
Што и данасъ спомни се
Као какавъ страшанъ санъ.

Садъ далъ се описуе, како се после залазка сунца виде свуда ватре, како се на томъ сабору яганъци окрећу, и напомино се све оне приятне сцене при таквимъ случаевима. Ту уживамо сво оно веселѣ, видимо, како еданъ другомъ наздравля, видимо несташну децу, како о ко ватре трче, чуемо како ражанъ шкрипи, осећамо све оно што се весело осећати може; али наеданпутъ изъ средъ тогъ веселя, истргне пѣсникъ наше мисли и пыта: ко е оно у лугу у мраку, кога немаме ни песме, ни коло, ни свирка, и оно кога се све више и више купе люди, и замишлѣни, уздишући, поднимлѣни, намргођени, у найвѣћемъ ћутаню стое? То е пѣсникъ, кои узъ гусле споминѣ прошлостъ србску, сужнїцима пева стару изгублѣну слободу, славу и юнаке.

Усредъ круга седи певаць,

Нѣме влада виша моћъ,

Лице му е часомъ ватра,

Часомъ опеть тамна ноћъ.

Очи му се часъ засветле,

Као мунѣ ясный светъ,

Часомъ опеть наводне се

Као ютромъ нѣжанъ цветъ.

Ерѣ опева стару прошлостъ

Прецветаногъ србства цветъ,

Витезове преминуше,

Кое обви славе сплеть.

Загушљивимъ тужнимъ гласомъ

Гусле песму спроводе,

Слушаоце у гробове

Прошла века одводе.

Зато кругомъ народъ мучи,

Слуша, съ тугомъ бори се,

И храбри се и радуе
 Съ нѣмъ по небу носи се,
 Витежка га дѣла драже,
 Та му даю животъ новъ,
 И надежду подранюю
 Да ће стрести робства ковъ.

Хвала сачинителю, што е овде пресекао свой пред-
 узетый предметъ, и слѣдуюћи свомъ одушевлѣнью задо-
 волюю чувствама свакогъ Србина, у томе, што се благо-
 дароно обратио народномъ пѣвцу:

Срећный певче, когъ споминѣ
 Съ усхищенѣмъ свакой родъ,
 Песмотворства престоличногъ,
 Когъ одрани сладкѣй плодъ!

Ты си еданъ тако срећанъ,
 Да одзива имашь свудъ,
 Да ти гласу отвара се
 Жельно свака людска грудь.

Вишня т' сила чувства бунѣ
 К'о олуя таласе,
 Зачасъ опетъ утѣша и'
 Ко кадъ поночь раѣа се .

За нѣмъ срце лети жельно
 Међ оруж'е пламено,
 И подноси сваке яде,
 Као да е камено.

Теби с' кланямъ до земляце,
 О доле срца могъ,
 Теби скромно благодаримъ
 На свободи рода могъ!

Ты с' юнаке у потаи
 Песномъ твоюмъ стварао,
 И еданъ се, духъ у робству
 Да неклоне, старао.

(продужиће се)

ЧЕТИРИ МОРЕПЛОВЦА.

Далеко на сѣверномъ полуданику налази се островъ
 Шпицбергъ, кога е клима крозъ целу годину изузимаюћи
 месецъ Юлій и Августъ, у кое се нека у врло маломъ
 степену топлота примѣнава, тако яка и ладна, да ника-
 кова растѣнѣа на нѣму расти немогу. На овомъ човекъ
 ништа друго видити неможе, осимъ доста узвишене бре-
 гове, кои су снегомъ и ледомъ непрестано покривени, и
 кои се поиздалѣ гледаюћимъ путницима као куле предъ
 очи ставляю. Съ едне стране Шпицберга зраци се сун-
 ца одъ 18. Окт. до 14. Фебр. никако видити немогу, и за
 то време мракъ непрестано трае, а одъ 4. Мая до 2. Ав-
 густа пакъ непрекидно трае данъ. На томъ острову на-
 лазе се одъ животиня: лисице, бѣли медведи, велики пси,
 кураци и јошъ неке друге животинѣ, кое сво богатство
 и плодность острова сачиняваю. Люди се никако на нѣ-
 му ненаоде нити живе, кое засведочава историја овы мор-
 ски путника.

Трговци неки, изъ рускогъ града на бѣломъ мору
 лежећегъ, кои се Меца звао, год. 1743. поју са едномъ

своюмъ лаћомъ поради трговине у неке сѣверне остро-
 ве, и науме у овомъ путованю и у островъ Шпицбергъ свра-
 тити и у нѣму штогодъ за свою трговину потражити. Упу-
 стивши се у пучину морску тако имъ е угоданъ вѣтаръ за пло-
 вљнѣ дувао, да су за 8 дана путованя свога близу острова
 Шпицберга дошли были, Морепловци, да бы безбѣднѣ
 мѣсто за лаћу наћи могли заиђу са западне стране о-
 строва. Но наеданпутъ дуне противанъ ветаръ, и за е-
 дно магновенѣ читавый се сатъ одъ острова, кои су са
 неописаномъ радости угледали, удале и у таку опасность
 дођу, да имъ се лаћа, коя е леденимъ сантама са свою
 страна притѣснѣна была, никудъ маћи не могла. Стра и
 ужасъ обузме срца нѣова сада, сви су као укочени ста-
 ли, свакогъ тренутка очекивали су страшну смртъ, и ни-
 шта међу собомъ неговорећи, свакий е свемогућегъ у по-
 моћъ призивао; докъ наеданпутъ падне на память капета-
 ну корабль еданъ случай, кои се е пре неки година опетъ
 некимъ морепловцима изъ истогъ нѣовогъ града догодю
 и кои су притѣснѣни ледомъ неко време на острову
 Шпицбергу провели. Капетанъ саобшти осталима тай
 случай и на то се договоре, да се свакой опасности изло-
 же, само да животъ свой спасу. Едногласно заклуче, да
 на суво изађу, у надежди да могу какову колебицу наћи,
 коя е можебыти одъ пређе бывши на острову морепло-
 ваца остала, и гдѣ бы одъ страшне и грозне зиме заклова
 наши. По договору свомъ упуте се острову поневши
 са собомъ едну пушку и све што е пушки нужно, едну
 сикиру, еданъ котлићъ, едну кесу са 20 фунтѣй брашна,
 кресиво, пожь, а и по еданъ штапъ, да бы се подупира-
 ти могли, и као пола мртви корачали су преко ледены
 сантѣй, докъ нису на пожеланый островъ стигли. Ту сви
 стану, да имъ се мало боль ногу, кое су путуюћи преко ле-
 да изубѣяли, утоли, па поју потомъ по острову, да по-
 траже какву колибу себи, гдѣ бы тѣло свое одкравити мог-
 ли, и за четвртъ сата нађу едну, коя е одъ прилике дужиномъ
 шесть, а висиномъ и шириномъ три фата износила, съ ед-
 нимъ придворомъ и съ двоимъ вратма, и јошъ, што е нѣ-
 ма найнужнѣе было, съ едномъ фуруномъ. Кућица нити е
 пакъ димника нити прозора имала, но умѣсто тога быле
 су неке мале рупице, кое су се затварати и отварати мог-
 ле, и крозъ кое е димъ излазю а свѣлость улазила. Ка-
 кова е радость срца нѣова обузела, кадъ су колебицу
 угледали, лако е помислити, она имъ е милѣа была, него
 да су милионима блага наши.

У таковой ладной клими, и на такомъ пустомъ мѣ-
 сту безъ сваке людске помоћи, безъ ране, безъ одбране
 одъ дивльи зверова и безъ сваке надежде, да ће кадгодъ
 свое отечество видити и животъ свой изъ ове велике о-
 пасности спасти, мора се човекъ коле слабогъ рассуђеня и
 одважности у очаятилно станѣ довести; али ови наши
 морепловци, мужеви жестокогъ и доброгъ срца и на пат-
 нѣ и муке обикнувши, баце све у немарность, и почну се
 о потребама, кое су имъ необходимо нуждне, старати, па
 тако предузму найпре, да свою пронађену колебу у болѣ
 станѣ доведу. Пошто су обиталиште свое поправили, по-
 брину се за рану, у којой су найвише оскудицу трпили,
 и убѣяли су съ дана на данъ по едну животиню, чимъ су
 животъ свой продужавали; но на жалость сада имъ ба-
 рута нестане, и наступи време, у комъ нити ране, нити

одбране одъ дивльи зверова, имали нису. Мужественый духъ ньювъ и садъ ий не пусто очаявати; него ий ободри къ новимъ жертвама, къ новимъ домишляваню, и тако се договоре да поредъ обале морске иду, небы ли штогодъ себи потребнога наши, и заиста се у планиновима непреваре. Шетаюћи по обали, наиђу на неку порушену лађу, гдѣ дрва, гвозђа, ексера и едну сикиру нађу, и поврате се съ нађенимъ стварма у свою колебицу. Ту употребе еданъ тврдыи каменъ за накованъ, сикиру за чекићъ, па одъ нађены ексера почну израђивати разне предмете, као: стреле за ловльи животиня, одъ кой су животиня месо за рану, коже за обућу, црева за конце и друге справе употреблявали. Воду су узимали одъ едногъ близу нѣи наодећегъ се извора, а и снегъ су кадкадъ топили. Ёло су кували у одномъ котлићу, кои су са собомъ донели были, но котлићъ имъ е тай, за куванъ гла и за заитанъ воде, малый и незгоданъ бы, зато почну тражити друго средство, коимъ бы ту потребу намирити могли. Но сада имъ се та намишляна цѣль осуети, оно дугоноћно време, кое е на томъ полуданику 4 мѣсеца траяло, наступи. Садъ шта ће бѣдни мученици безъ светлости радити? Они све и у овомъ случаю помогну, нађу на одномъ месту, пошто снегъ разчисте, ле-пу и за мешенъ згодну землю, одъ кое еданъ судићъ на подобіе кандила направе, у коимъ су масть одъ зверова горили.

На велику жалость ньюву после некогъ времена збогъ рђавогъ и ладногъ воздуха, бѣдни и жалостни наши морепловци, падну у тежку болестъ, коя ий тако разслаби, да се одъ постелъ никудъ маћи нису могли, изумимаюћи едногъ, кои е помало одао, и све друге послуживао.

Еданъ одъ нѣи размишлявао е о исцѣленію своемъ и своій другова и падне му на память, да неку траву лековиту и врућу одъ зверова крвь пію, а притомъ да се постелъи не предаю, но време у оданю проведе, како бы имъ се крвь угрѣяла и болъ тећи могла. Ово ий заиста и исцѣли, осямъ еднога, кои тай лекъ употреблявати не хтѣо, и кои после некогъ времена умре.

Садъ остану три Руса на острову, кои остало време поредъ све патнѣ доста угодно проведеше. Као раднии люди поправе колибу и удесе е тако, да иймъ е пріятно было у нѣой сѣдити. Ловећи дивлю зверадъ накупе сува меса, кожа, масти, лоя, црева у изобилю; почну се добро ранити и изъ топлы оны кожа себи еднимъ ексеромъ и цревима одѣло шити; и тако пуны 6 година дана и неко-лько мѣсецій, проведеше ови морепловци на острову Шлицбергу, едино съ томъ незадовольномъ жельомъ, што су се за то време свогъ отечества, миле деце и фамиліе лищавали, и што су одъ людскогъ рода сасвимъ одлучени были.

Идући еданъ одъ нѣи посломъ поредъ обале уреспублици се одъ радости, кадъ лађу едну смотри, брже яви друштву и они наложе неколико ватра по обали, и побію високе заставе одъ медвеће коже у землю поредъ обале, само да бы ий на такове знаке, люди изъ лађе, спасили. Ово наскоро и буде.

Ко бы перомъ описати могао, у каквомъ се станю налазило срце овы пустыньика. А напротивъ како су се дивили они садъ дошавши пловци, кадъ су своимъ очима

на такомъ пустомъ месту угледали три створеня на подобіе човека, у кожама обучена, — а особито кадъ су имъ исти рускимъ езикомъ пробеседили.

Ови су новодошавши морепловци съ намѣромъ пошли были на друго неко место къ западу, пакъ ий противанъ ветаръ, на велику срећу овы шестогодишњи пустыньика, къ сѣверу и то башъ на ньювъ островъ дотера. Почемъ сви о свачемъ проведу разговоръ, — капетанъ дошавше галие обећа иймъ, да ће ий одъ тога места избавити, и у отечество ньюво одвести. — Богатство пакъ ньюво састоеће се изъ 200 кожа псећи, и око 2000 мешина лоя, 10 медвећи и великогъ броя бѣлы и модры дичија кожа, повесу оны са собомъ. — На путу ий е прилична срећа съ поспѣшнимъ вѣтромъ послужила, тако да су за петъ недѣля дана у отечество стигли.

Кадъ су ови шестогодишњи страдалници у отечество свое присѣли, народъ е за нѣима съ великомъ радости ишао и мило му е было, што су се сиромаси еданпутъ мука и патня ослободили. Притомъ се свакии чудіо ньювой моди альина, свуда су ий призывали и частили, и свима су морали страшно и жалосно свое шестогодишнѣ странствованъ приповѣдати.

Превео П. Поповићъ.

РАЧУНСКЕ ЗАГОНЕТКЕ.

Одгонетке у бр. 50. Загов. IV. Горня три реда и съ десна три реда садржаваю по шесть, а до- ня три и съ лева три реда по четири нуле. Ово се може учинити и на више начина.

1 9 V. 1 и 9 = 10, 2 и 8 = 10; 4 и 5 = 9; 3 и 6 = 9;
4 3
7 1 и 4 и 7 и 6 и 8 = 26, 9 и 3 и 7 и 5 и 2 = 26.
5 6
2 8 И ово може на више начина быти.

VI. Селянка е имала 7 ая; у првой кући прода 3 и по и къ тому по яста, свега 4; одъ оставша 3 прода 1 и по и по, свега 2; одъ оставшегъ 1 прода $\frac{1}{2}$ и $\frac{1}{2}$, свега едно; и тимъ е све продала.

VII. Братъ е имао 7 а сестра 5 ябука; найпре бы имали свако по 6, а после оны 8 а она 4.

VIII. Трговацъ е раскомадао на части одъ 1, 3, 9 и 27 ока, и онда е сваку оку одѣданпутъ измѣрити могао.

З А Ч И Н Ц И.

Найгорій точакъ на колима найвећма дупара.

Лакше е савѣтовати него помоћи.

Што се димъ већма у висину подиже, тимъ га већма нестает.

Оно, што е речено, не може се сунђеромъ обрисати. Ко много савѣтуе, мало дае.

Бѣгао одъ дима, па пао у ватру.

Една шугава овца сво стадо ошуга.

Збогъ гусеница нетреба човекъ дрво да посече.

ДОМАЊИ ТЕАТОРЪ.

(у купалишту бѣоградскомъ)

Господињъ. (виче) Келнеръ!

Послужитель. Бечееленъ! Шта заповедате?

Господињъ. (виче гласно) Имате ли шампаня?

Послужитель. На служби, глайхъ, колико бутеля заповедате? (пође)

Господињъ. Чекай, (полако) донеси ми садъ по сатљика вина.

Колѣѣ. Како, колѣѣнице, еси ли мазала ногу раниомъ, као што ти докторъ рече?

Колѣѣница. Мазала самъ мало, али узалудъ; а како самъ оно остало испила, престаде боль, као рукомъ да си однео.

МРВИЦЕ.

— „То немогу никако да разумемъ“ — рече еданъ „како могу они, кои су много дужни, мирно да спавају?“ Другиј, кои е много башъ дужанъ быо, па ни надежде имао нѣ, да ће икада моћи дугове своѣ измирити. одговори на то: „Я то већ добро разумемъ, него немогу то да разумемъ, како повѣрители могу мирно да спавају.“

— У едномъ французскомъ суду подигне се такавъ жуборъ, да е судія судейскомъ служителю повикао, „та гледай, да иј ућуткашъ, еръ смо већ, ты-боже-знашъ, колико предмета пресудили, безъ да смо иј точно и саслушати могли.“

— Хасанъ, калифъ, сѣдне за софру да вечера, а робъ му сасвимъ врућу, управо клечану чорбу на ноге саспе. Чимъ е то учинио, таки падне на колѣна и ове речи изъ корана изговори: „Рай е приправљенъ за оне, кои лютину своју обуздаю.“ Хасанъ одговори: „Я нисамъ лютити.“ Робъ настави: „И за оне; кои людма праштаю.“ Хасанъ одговори: „Я ти праштамъ.“ Робъ као да то и нечуе, рекне и ове изъ корана речи: „Еръ богъ доброчинство воли.“ — „Почемъ е то истина“ — одговори Хасанъ — „то и я теби и слободу и четири влады гроша покланямъ.“

— Еданъ великиј на гласу пиѣница разболи се, и на смртной постельѣ својој замоли пріятеља, кои е до нѣга најближе сѣдио, да му чашу воде дода. „Нашто то?“ запыта тай, а умирући му одговори: „Ахъ, та при смрти треба се и са najveћимъ непријателѣмъ помирати.“

ДОМАЊЕ НОВОСТИ.

— Нѣгова Свѣтлость, князь, одпутовао е 23. ов. м. у Банѣ.

— Нѣгова Свѣтлость благоволила е свогъ синовца г. Борѣа себи за аѣтанта съ производствомъ у чинъ подполковника узети.

СТРАНЕ НОВОСТИ.

— Енглеске новине све скупа вичу на руско правительство, што онако неистинито(?) о догађаю кодъ Хангеа у „рускомъ нивалду“ явля, и воле вѣровати казиваню едногъ морнара, но одчасти извѣстію свогъ адмирала и званичномъ извѣстію рускогъ правительства.

— *Обште новине* доносе вѣсть, да су у половини ов. м. руски погранични стражари много контрабандногъ еспапа поватали, међу коимъ 10 цакова чая и за 10.000 талира (пруски) свиленогъ еспапа. У той прилици убию козаку едногъ коня а ови убию едногъ прускогъ селяка и заробе едногъ еврея. Како по закону половина увађеногъ контрабандногъ еспапа припада стражарима, то е нѣма овај путъ трудъ добро награђенъ; а законъ такавъ подстрекава пограничну стражу, те е врло позорљива и у својој дужности точна и ревностна.

— *Н. пруске и.* вѣшто доказую, да е морало више саюзника у борби в тек. кодъ Севастополя изгинути. Енглеске новине су убѣђене, да е губитакъ енглескій већи, но што правительство нѣово обзнаюе, а кадъ се по сразмѣри енглескогъ губитка узме и губитакъ Француза, то е ямачно ко потгнувши, кое заробљены, кое ранѣны саюзника до 3000 было; да е толка штета саюзника, мисли се обште и у Паризу. Неке новине тераю овај губитакъ чакъ на 12.000 люди.

— *Таймсъ* явля одъ 17. тек. да е на мѣсто лорда Раглана наименованъ ген. Тимпсонъ; но најновіе вѣсти гласе тако, да лордъ Рагланъ нѣ оставку дао, но да е само болестанъ, и да ће га генералъ Тимпсонъ само за време болести заступити.

— У *Закавказской* скупилн су Руси све свое силе уедно, и мисли се, да ће съ 30.000 мом. почети по малой Азии оперирати, како бы тимъ тереть Севастополю мало олакшали.

— Око *Кронштата* изишла е саюзничка флота на више паклены машини у мору, кое су садъ повађене, безъ да су се распукле и штете какве учиниле. Флота е нешто мало Свѣборгъ бомбардирала и притомъ неколико магацѣна спалила.

— Да су Руси Анапу, Новоросійскъ и Раевскій оставили, нису саюзници могли вѣровати, но кадъ у Анапу дођу, имаю шта и видити: неколико стотина Черкеза дошло изъ своји плавана у градъ, па плячка и пали по вољи. Енглези нису иј могли друкчије укротити во силомъ своји топова. Руси су у граду оставили око 30 стары турски топова, са много барута. Одбѣгше съ обсадомъ жительство посакривало е свою имовину по подрумѣма, но Черкези су садъ све разнесли и сажегли.

— Изъ *Каира* извѣштава французскій конзулатъ, не само да е тамо 9. Июара о. г. снегъ падао, кое јошъ жители тамошњи непамяте, него да се и овај чудноватый появъ природе 9. Априла показао, т. е. истый данъ у подне после яке врућине одъ 30° септ., коя се напрасно на 27° спусти, падне яка киша, за којомъ термометръ 6° покаже. Око 1 сата почне снегъ падати а после 2 минута туча съ великомъ буромъ, коју су люди брзо за свое леденѣце покупили; притомъ е термометръ на 0° спао. Око 6 сатѣ стаю е термометръ опетъ на 27°, но велика киша е више одъ 300 куѣ порушила и улице за више дана непроходне учинила.

— Одъ некогъ времена показуе по Нѣмачкой некакавъ спекулантъ едногъ дивляка изъ Ашанте за новце, но кадъ е пре некій данъ хтѣо и то показати, да нѣговъ дивлякъ зна живе пилице ести, забрани му полиція овај занатъ.

Течай новаца: сребро 125% дукати по 5 фор. 46 кр. ср. за банке.